

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Μάθημα: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

Πολεμικές αφηγήσεις

ΙΩΑΝΝΑ Δ. ΤΣΙΛΙΓΙΑΝΝΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα

Τ.Κ. 55 132

Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2313331501

e-mail: centre@komvos.edu.gr

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Α' Λυκείου

«Πολεμικές αφηγήσεις»

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Πολεμικές αφηγήσεις

Δημιουργός

Ιωάννα Δ. Τσιλιγιάννη

Τάξη

Α΄ Λυκείου (Θουκυδίδου *Ιστορίαι*, Βιβλίο 3, Κεφάλαια 71-74)

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Διαθεματικότητα

Η διδακτική πρόταση είναι διαθεματική.

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Νεοελληνική Γλώσσα, Αγγλική Γλώσσα, Ιστορία, Λογοτεχνία

Χρονική διάρκεια

4-6 διδακτικές περίοδοι, ανάλογα με το πλήθος και το εύρος των δραστηριοτήτων που επιλέγονται από τον διδάσκοντα. Πολλές από τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να ανατεθούν ως εργασία για την κατ' οίκον μελέτη.

Χώρος

Αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης

Για τον δάσκαλο: εξοικείωση με τη χρήση των ηλεκτρονικών λεξικών της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#).

Για τον μαθητή: βασικές γνώσεις χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Για το σχολείο: εργαστήριο Πληροφορικής ή δυνατότητα ασύρματης σύνδεσης με το διαδίκτυο, ώστε να είναι δυνατή η εργασία σε φορητό υπολογιστή.

Εφαρμογή στην τάξη

Ανά ζεύγη, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες 1^η/2^η και 5^η/6^η έχουν υλοποιηθεί σε τάξη.

2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ (ΠΕΡΙΛΗΨΗ)

Οι μαθητές, με τη βοήθεια του [Βασικού Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής](#), του [Αρχείου Γεωργακά](#) και της [Ψηφιακής βιβλιοθήκης Perseus](#), μελετούν, εμπεδώνουν και χρησιμοποιούν το λεξιλόγιο που αφορά στις πολεμικές αφηγήσεις.

Το σενάριο επιδιώκει να θεραπεύσει την κατ' επανάληψη διαπιστωμένη αδυναμία των μαθητών να χρησιμοποιήσουν το διδασκόμενο λεξιλόγιο στην καθημερινή τους επικοινωνία, όταν για παράδειγμα παρουσιάζουν στην τάξη ένα ιστορικό (πολεμικό) γεγονός, όταν αφηγούνται την υπόθεση μιας ταινίας κλπ.

Το σενάριο προτείνει την αναζήτηση και μελέτη των λέξεων/φράσεων που αφορούν πολεμικές αφηγήσεις, μέσα στα συμφραζόμενά τους, σε κείμενα των Αρχαίων Ελληνικών (ιστοριογραφία), των Νέων Ελληνικών (λογοτεχνία, ιστορία, κινηματογράφος) και των Αγγλικών (μεταφρασμένη ιστοριογραφία), με στόχο να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη χρήση αυτού του λεξιλογίου.

Αφόρμηση για το σενάριο αποτέλεσε υλοποιημένη εκπαιδευτική δραστηριότητα κατά την οποία οι μαθητές του τμήματος έπρεπε να παρουσιάσουν μία ενότητα του Θουκυδίδη και να προκαλέσουν (γραπτή και προφορική) συζήτηση με άλλους μαθητές, τόσο στα ελληνικά (υλοποιήθηκε σε Λύκειο της Κεφαλονιάς) όσο και στα αγγλικά (υλοποιήθηκε σε Λύκειο της Αμερικής).

3. ΣΤΟΧΟΙ - ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Το σενάριο προωθεί τη συνδυαστική χρήση από τον μαθητή βασικών ηλεκτρονικών εργαλείων ([Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#), [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#), [Ψηφιακό Σχολείο](#), [Ψηφιακή βιβλιοθήκη Perseus](#)) αλλά και άλλων ελεύθερων διαδικτυακών πόρων.

Βασικός στόχος είναι η –κατά το δυνατόν– αυτονόμηση του μαθητή, η αυτενέργεια και η συνεργασία. Προκειμένου να καλλιεργηθούν αυτές οι βασικές δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, προκρίνεται η συνδυασμένη χρήση αλληλοσυμπληρούμενων ψηφιακών περιβαλλόντων, με την καθοδήγηση του δασκάλου, ο οποίος παραμένει στο προσκήνιο, όχι όμως στο επίκεντρο.

Καταβάλλεται επίσης προσπάθεια, ώστε να αναβαθμιστεί στη συνείδηση των μαθητών ένα μάθημα το οποίο συχνά θεωρείται απαρχαιωμένο.

Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις

Βασικοί στόχοι είναι οι μαθητές:

- να αποκτήσουν πιο θετική στάση προς το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών –το οποίο συχνά θεωρείται απαρχαιωμένο– μέσω της σύνδεσης του μαθήματος με ένα σύγχρονο κειμενικό είδος το οποίο είναι και οικείο και ενδιαφέρον για τους μαθητές·
- να κατανοήσουν τη σημασία των δίγλωσσων ηλεκτρονικών πόρων (Ελληνο-αγγλικό [Αρχείο/Λεξικό](#) Γεωργακά και [Perseus Digital Library/TUFTS University](#)) τόσο σε επίπεδο εκπαιδευτικό/επιστημονικό όσο και σε επίπεδο εθνικό/πολιτικό·
- να εξοικειωθούν με τον επαγωγικό τρόπο σκέψης και εργασίας, μαθαίνοντας να «κατασκευάζουν» τη γνώση (έρευνα, συλλογή, αξιολόγηση, σύνθεση).

Κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, ανάλογα με τα κείμενα που θα επιλέξει, είναι δυνατή η εστίαση σε κάποιο επιμέρους θέμα σχετικό με τον πόλεμο, ώστε οι μαθητές:

- να κατανοήσουν την αλλαγή των κοινωνικών ρόλων εξαιτίας του πολέμου (προτεινόμενο στα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#))·
- να αντιληφθούν τις διαφορετικές μορφές που μπορεί να πάρει ο πόλεμος (σύγκρουση σε πεδίο μάχης, ανταρτοπόλεμος, πόλεμος στα μετόπισθεν όπου βρίσκονται οι άμαχοι κλπ.)·

- να κατανοήσουν τη σημασία της τακτικής και της στρατηγικής, προκειμένου να κερδηθεί ένας πόλεμος·
- να μελετήσουν τον ηρωικό ή αντιηρωικό χαρακτήρα του πολέμου·
- να κατανοήσουν ποιους σκοπούς (πολιτικούς, επιστημονικούς κλπ.) εξυπηρετεί κάθε πολεμική αφήγηση (αφήγηση ουδέτερη, αντικειμενική, δραματική κλπ.).

Γνώσεις για τη γλώσσα

Στόχος είναι οι μαθητές:

- να μελετήσουν τις λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.

Γραμματισμοί

Στόχος είναι οι μαθητές:

- να εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικών υλικών, προκειμένου να μελετήσουν δεδομένο θέμα·
- να αναπτύξουν δεξιότητες για την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, ώστε να είναι σε θέση να επιλέγουν κριτικά και να αξιοποιούν τα στοιχεία που εντοπίζουν, καθώς και να προχωρούν σε κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων (κριτικός γραμματισμός)·
- να ασκηθούν στην ομαδική εργασία σε ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης·
- να ασκηθούν στη μεταγραφή της εικόνας σε λόγο·
- να ασκηθούν στον προφορικό λόγο·
- να ασκηθούν στη συγγραφή ατομικών και ομαδικών κειμένων·
- να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας, παρουσιάζοντας ένα θέμα στη γλώσσα τους ή σε άλλη γλώσσα (αγγλικά).

Διδακτικές πρακτικές

Καθοδηγημένη αναζήτηση στο διαδίκτυο, με στόχο τη συγγραφή και παρουσίαση κειμένου.

4. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

4.1. Η βάση του σεναρίου: Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών 2011

Βάση της παρούσας πρότασης για την αξιοποίηση του [Αρχείου Γεωργακά](#) αποτελούν τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών τα οποία διαμορφώθηκαν το 2011 για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών της Α' Λυκείου ([ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#)) και τα οποία παραμένουν σε ισχύ μέχρι σήμερα. Το σενάριο προτείνει τον συνδυασμό ηλεκτρονικών πόρων, εργαλείων και περιβαλλόντων για τη διδασκαλία ενός βασικού τμήματος των [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#).

Τα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#), υιοθετώντας το σχήμα του «διδασκτικού ρόμβου», είναι οργανωμένα σε πέντε στήλες:

1. Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	[στόχος]
2. Γραμματισμοί	[στόχος]
3. Γνώσεις για τη Γλώσσα	[στόχος]
4. Διδακτικές Πρακτικές	[υλικά/εργαλεία/μέσα/τεχνικές]
5. Αξιολόγηση	

Στα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#), σε κάθε διδασκόμενη ενότητα του αρχαίου κειμένου, στην κατηγορία *Γνώσεις για τη Γλώσσα*, επανέρχεται σταθερά η υποκατηγορία *Λεξιλόγιο*. Σε αυτήν την υποκατηγορία, βασική καινοτομία των [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#) αποτελεί η εστίαση στην **κατηγοριοποίηση των λέξεων**.

Στον ακόλουθο πίνακα δίνονται συγκεντρωτικά οι ενότητες της διδακτέας ύλης του σχολικού έτους 2014-2015 και οι αντίστοιχες κατηγορίες λέξεων ανά ενότητα:

Ενότητα	Λεξιλόγιο
Ξεν. Έλλ. 2, 1, 16-32	(α) Ρήματα που δηλώνουν κίνηση ή ενέργεια στρατιωτικού χαρακτήρα. (β) Προθέσεις: - Απολύτως - Ως πρώτο συνθετικό ρημάτων, των οποίων την έννοια εντείνουν και διευρύνουν.
Ξεν. Έλλ. 2, 2, 1-4	Λέξεις δηλωτικές ψυχικού πάθους.
Ξεν. Έλλ. 2, 2, 16-23	Λεκτικά ρήματα.
Ξεν. Έλλ. 2, 3, 11-16	Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν δίκαιο/νόμο/πολίτευμα.
Ξεν. Έλλ. 2, 3, 50-56	Λέξεις/φράσεις που ταιριάζουν σε δικανικό περιβάλλον.
Ξεν. Έλλ. 2, 4, 1-17	(α) Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν τον χαρακτήρα / τις πρακτικές των τυραννικών καθεστώτων.
Ξεν. Έλλ. 2, 4, 18-23	(α) Λέξεις που δηλώνουν συνεκτικούς κοινωνικούς δεσμούς / συνείδηση του συνανήκειν / ενότητα των μελών μιας κοινωνίας. (β) Λέξεις που δηλώνουν ακύρωση των συνεκτικών δεσμών μιας κοινωνίας.
Θουκ. Γ 70	Λέξεις/φράσεις που ταιριάζουν σε δικανικό περιβάλλον.
Θουκ. Γ 71-74	(α) Προθέσεις: - σε εμπρόθετους προσδιορισμούς - ως πρώτο συνθετικό λέξεων. <u>(β) Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.</u>

Θουκ. Γ 75	Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν νοητικές λειτουργίες.
Θουκ. Γ 76-78	(α) Προθέσεις: - σε εμπρόθετους προσδιορισμούς - ως πρώτο συνθετικό λέξεων. (β) Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν τάξη/αταξία.
Θουκ. Γ 79-80	Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν φόβο/ταραχή.
Θουκ. Γ 81	Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν θάνατο.
Θουκ. Γ 82-83	(α) Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν συνεκτικούς δεσμούς/ διάλυση των συνεκτικών δεσμών της κοινωνίας. (β) Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν αρχέγονες ορμές της ανθρώπινης φύσης.

Η επιλογή των παραπάνω κατηγοριών λέξεων είναι, προφανώς, ενδεικτική. Κατά την κρίση του διδάσκοντος είναι δυνατόν να επιλεγούν α) άλλες κατηγορίες λέξεων, ή/και β) ευρύτερες ενότητες του αρχαίου κειμένου.

Επιπλέον, στα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#), στην κατηγορία *Γνώσεις για τη Γλώσσα*, στην υποκατηγορία *Λεξιλόγιο*, επανέρχεται σε πολλές ενότητες η φράση: «Η ζωή των λέξεων». Εδώ, δίνονται ενδεικτικά λέξεις των οποίων η σημασία έχει αλλάξει κατά την ιστορική τους διαδρομή, όπως για παράδειγμα: *άφέντες, ἄλλοθι, τῶν ἐπιτηδείων, ἔνδεια, ἄστν, κρατήσαντες, ἐγχειρίδια, προστάτης, λυμαινόμενον, ἐστία, κρίσις, κατακεκρimeνον, ἀγορά, συγχωρῶ, παραμυθοῦμαι, διαφθείρω, νεωτερίζω, κρατῶ, ἀναλαμβάνω, ἀνάγομαι, ἐπιπλέω, στάσις*.

Το σενάριο προτείνει τον συνδυασμό ηλεκτρονικών πόρων, εργαλείων και περιβαλλόντων, για τη διδασκαλία αυτού του τμήματος των [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#). Το θέμα του σεναρίου (Πολεμικές αφηγήσεις) είναι εντελώς ενδεικτικό, όπως ενδεικτική είναι και η σύνδεσή του με την ενότητα Θουκ. Γ 71-74: **το σενάριο μπορεί να εφαρμοστεί για τη διδασκαλία όλων των ενοτήτων των Αρχαίων Ελληνικών της Α΄ Λυκείου**. Εάν ο εκπαιδευτικός διδάξει μια άλλη κατηγορία λέξεων/φράσεων, θα χρειαστεί να κάνει στοιχειώδεις μόνο αλλαγές στο σενάριο (για παράδειγμα, να ενθαρρύνει τους μαθητές να αναζητήσουν στο διαδίκτυο κείμενα με κάποιο άλλο θέμα).

4.2. Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο σενάριο παρατίθεται εξαντλητικά μεγάλος αριθμός διαδικτυακών πόρων, από τους έγκυρους και ασφαλείς (π.χ. [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#)) έως την ελεύθερη επιλογή του διδάσκοντος (π.χ. ντοκιμαντέρ με θέμα τον πόλεμο του '40) και την ελεύθερη αναζήτηση του μαθητή.

Κατά την υλοποίηση του σεναρίου, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προκαλέσει συζήτηση στην τάξη σχετικά με α) την αξιολόγηση των ηλεκτρονικών πόρων, β) τη σημασία του συνδυασμού τους, γ) τα κριτήρια για την επιλογή ιστότοπων ή υλικών.

Σε κάθε περίπτωση, ο εκπαιδευτικός σταθμίζει τόσο το επίπεδο της τάξης όσο και την πορεία των μαθημάτων κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους, ώστε να επιλέξει τον καταλληλότερο συνδυασμό ηλεκτρονικών εργαλείων και μέσων.

4.3. Διδακτική πορεία: Το σενάριο με μια ματιά

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) για τη συστηματική διδασκαλία των κατηγοριών λέξεων που καταγράφονται στα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#).

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνδυάσει το [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) α) με το [Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#), το οποίο φιλοξενείται στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#), β) με το υλικό που προσφέρεται στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη [Perseus](#).

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα που προτείνεται συντίθεται από τις ακόλουθες επιμέρους δραστηριότητες:

1^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές αναζητούν στο αρχαίο κείμενο, εντοπίζουν και καταγράφουν (σε κατάλογο) όσες λέξεις ανήκουν σε δεδομένη κατηγορία.

2^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές αναζητούν στο [Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) όσες λέξεις εμπεριέχονται στον κατάλογο που συγκρότησαν και:

- μελετούν τη χρήση τους·
- κατανοούν το νόημά τους μέσα στα συμφραζόμενα·
- αναζητούν συνώνυμα, αντώνυμα, συναφείς έννοιες κλπ.

3^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές αναζητούν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) όσες λέξεις εμπεριέχονται στον κατάλογο που συγκρότησαν και:

- μελετούν τη χρήση τους·
- κατανοούν το νόημά τους μέσα στα συμφραζόμενα·
- αναζητούν συνώνυμα, αντώνυμα, συναφείς έννοιες κλπ.

4^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές ερευνούν (έντυπα ή ηλεκτρονικά) κείμενα και σώματα κειμένων στα οποία εμπεριέχεται η κατηγορία λέξεων την οποία μελετούν.

Εναλλακτικά/Συμπληρωματικά:

Οι μαθητές ερευνούν πολυμεσικά αφηγήματα στο διαδίκτυο, στα οποία εμπεριέχεται η κατηγορία λέξεων την οποία μελετούν.

5^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές παράγουν γραπτό ή/και προφορικό λόγο, χρησιμοποιώντας την κατηγορία λέξεων την οποία μελετούν.

6^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

Οι μαθητές ερευνούν (έντυπα ή ηλεκτρονικά) κείμενα και σώματα κειμένων άλλης γλώσσας (π.χ. των αγγλικών, [Perseus Digital Library](#): μεταφράσεις των αρχαίων κειμένων στα αγγλικά), στα οποία εμπεριέχεται η ίδια κατηγορία λέξεων. Δυνατή και εδώ η παραγωγή γραπτού ή/και προφορικού λόγου.

Μετά την ολοκλήρωση κάθε επιμέρους δραστηριότητας, μπορεί να γίνεται ανάρτηση των αποτελεσμάτων σε ηλεκτρονικό χώρο.

Αυτές οι έξι εκπαιδευτικές δραστηριότητες είναι **κατάλληλες για όλες τις διδασκόμενες ενότητες των Αρχαίων Ελληνικών της Α΄ Λυκείου**. Παραδειγματικά, το σενάριο εστιάζει στη διδασκαλία της ενότητας [Θουκ. Γ, 71-74](#).

Παραδειγματική εφαρμογή της πρότασης

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ 71-74

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Δίνονται στους μαθητές οι ακόλουθες δύο ενότητες του σχολικού βιβλίου, οι οποίες έχουν ενοποιηθεί στα [ΑΠΣ ΑΡΧ 2011](#):

[71] [1] Δράσαντες δὲ τοῦτο καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους εἶπον ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἄλλ' ἢ μιᾷ νηὶ ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. Ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. **[2]** Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθύς πρέσβεις περὶ τῶν πεπραγμένων διδάξοντας ὥς ξυνέφερε καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μὴ τις ἐπιστροφή γένηται.

[72] [1] ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς τε πρέσβεις ὥς νεωτερίζοντας ξυλλαθόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν.

[2] Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐλθούσης τριήρους Κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβειων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. **[3]** Αφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει καὶ αὐτοῦ ξυλληγείς ἰδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὐπὲρ οἱ πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον.

[73] [1] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἡκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφοτέροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἡείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

[74] [1] Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχῃ αὖτις γίνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι καὶ πλήθει προύχων· αἱ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. **[2]** Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δεῖλιν ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσκειν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾷσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ἦ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν.

[3] Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης ὥς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ Κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

1^η δραστηριότητα

[κοινή για όλες τις ομάδες μαθητών]

Ζητείται από τους μαθητές να αναζητήσουν στο αρχαίο κείμενο, να εντοπίσουν και να καταγράψουν [σε κατάλογο] τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.

Οι μαθητές εργάζονται ομαδικά.

Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης δραστηριότητας, μπορεί να γίνεται ανάρτηση των αποτελεσμάτων σε ηλεκτρονικό χώρο.

Εντοπίζονται και καταγράφονται οι ακόλουθες λέξεις/φράσεις:

Δράσαντες δέ τοῦτο [1]
 ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων [2]
 μιᾷ νηὶ [3]
 ἡσυχάζοντας [4]
 πολέμιον ἡγεῖσθαι [5]
 ἠνάγκασαν [6]
 Πέμπουσι πρέσβεις [7]
 τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας [8]
 ὥς νεωτερίζοντας [9]
 ξυλλαβόντες [10]
 κατέθεντο ἐς Αἶγιναν [11]
 οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα [12]
 ἐλθούσης τριήρους [13]
 ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ [14]
 μαχόμενοι [15]
 ἐνίκησαν [16]
 ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει [17]
 αὐτοῦ ξυλλεγείς [18] ἰδρύθη [19]
 τὸν Ὑλλαϊκὸν λιμένα εἶχον [20]
 οἱ δὲ τὴν τε ἀγορὰν κατέλαβον [21]... καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἡπειρον
 ἡκροβολίσαντό τε ὀλίγα [22]
 ἐς τοὺς ἀγρούς περιέπεμπον [23] ἀμφοτέροι...παρακαλοῦντές τε καὶ... ὑπισχνόμενοι
 παρεγένετο ξύμμαχον [24]
 τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἡπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι [25]
 μάχη αὖθις γίνεται [26]
 νικᾷ [27] ὁ δῆμος χωρίων τε ἰσχύι [28] καὶ πλήθει προύχων [29]

αἶ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο [30]
βάλλουσαι [31] ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ
παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον [32]
Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δεῖλιν ὀψίαν [33]
δείσαντες οἱ ὀλίγοι [34]
μὴ αὐτοβοεῖ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν [35]
ἐπελθὼν [36]
σφᾶς διαφθείρειεν [37]
ἐμπιρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας [38]
ὅπως μὴ ᾗ ἔφοδος [39]
φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἄλλοτρίας [40]
χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη [41]
ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν πᾶσα διαφθαρῆναι [42]
Καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης [43]
ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα [44]
ἐν φυλακῇ ἦσαν [45]
καὶ ἡ Κορινθία ναῦς... ὑπεξανήγετο [46]
τοῦ δήμου κεκρατηκότος [47]
καὶ τῶν ἐπικούρων [48] οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἡπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν

Σημείωση 1:

Η καταγραφή μπορεί να γίνει βάσει κριτηρίων περισσότερο ή λιγότερο αυστηρών/ελαστικών.

Παράδειγμα 1:

«κατέθεντο ἐς Αἴγιναν»:

Με αυτήν τη φράση δηλώνεται η μεταφορά των Κερκυραίων οι οποίοι συνελήφθησαν και κρατούνταν. Αυτή η φράση δεν χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο –ή κυρίως– σε πολεμικές αφηγήσεις. Επομένως, με αυστηρά κριτήρια, θα μπορούσε να απουσιάζει από τον κατάλογο.

Παράδειγμα 2:

Δεν έχουν συμπεριληφθεί στον κατάλογο οι προσδιορισμοί του χρόνου, οι οποίοι αφθονούν σε κάθε αφήγηση.

Σημείωση 2:

Ο κατάλογος των μαθητών είναι πιθανό να παρουσιάζει ελλείψεις, εξαιτίας της ελλιπούς κατανόησης του λεξιλογίου. Οι ελλείψεις αυτές θα συμπληρωθούν με τη [2^η και 3^η δραστηριότητα](#).

2^η και 3^η δραστηριότητα

[Κάθε ομάδα μαθητών έχει άλλο αντικείμενο εργασίας]

Ζητείται από κάθε ομάδα μαθητών να αναλάβει συγκεκριμένες λέξεις από τον κατάλογο και να εργασθεί με αυτές.

Οι μαθητές εργάζονται ομαδικά.

Οι μαθητές αναζητούν στο [Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) όσες λέξεις εμπεριέχονται στον κατάλογο που συγκρότησαν και:

- μελετούν τη χρήση τους·
- κατανοούν το νόημά τους μέσα στα συμφραζόμενα·
- αναζητούν συνώνυμα, αντώνυμα, συναφείς έννοιες κλπ.

Επίσης, οι μαθητές αναζητούν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) όσες λέξεις εμπεριέχονται στον κατάλογο που συγκρότησαν και:

- μελετούν τη χρήση τους·
- κατανοούν το νόημά τους μέσα στα συμφραζόμενα·
- αναζητούν συνώνυμα, αντώνυμα, συναφείς έννοιες κλπ.

Μετά την ολοκλήρωση της 2^{ης} και της 3^{ης} δραστηριότητας μπορεί να γίνει:

- παρουσίαση των αποτελεσμάτων στην τάξη·
- ανάρτηση των αποτελεσμάτων σε ηλεκτρονικό χώρο.

Σημείωση:

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει το κριτήριο για την κατανομή των λέξεων/φράσεων στις ομάδες των μαθητών.

Παράδειγμα 1:

Μία δυνατότητα είναι να μοιραστούν οι λέξεις/φράσεις «με τη σειρά»:

- η Ομάδα 1 αναλαμβάνει τις λέξεις/φράσεις [1]-[6], δηλαδή η Ομάδα 1 αναλαμβάνει να μελετήσει την παράγραφο 71.1·
- η Ομάδα 2 αναλαμβάνει τις λέξεις/φράσεις [7]-[12], δηλαδή η Ομάδα 2 αναλαμβάνει να μελετήσει τις παραγράφους 71.2 και 72.1 κλπ.

Παράδειγμα 2:

Μία άλλη δυνατότητα είναι να ζητηθεί κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων του κειμένου:

- οι πράξεις (τα ρήματα)·
- τα δρώντα πρόσωπα (τα υποκείμενα)·
- τα εργαλεία, τα μέσα·
- η τακτική, η στρατηγική·
- ο τόπος·
- το ειδικό λεξιλόγιο, οι τεχνικοί όροι.

Αυτή είναι, ίσως, η πιο ενδιαφέρουσα παραλλαγή της 2^{ης} και 3^{ης} δραστηριότητας, διότι μπορεί να συνδεθεί στενότερα με τις [Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις](#), καθώς και με τους [Γραμματισμούς](#).

Παράδειγμα 3:

Μία τρίτη δυνατότητα είναι η εστίαση σε συγκεκριμένη υποκατηγορία, για παράδειγμα στα ρήματα του αρχαίου κειμένου. Σε αυτήν την περίπτωση, κάθε ομάδα αναλαμβάνει να μελετήσει 4-5 ρήματα.

Εντελώς ενδεικτικά παραδείγματα για τη χρήση του [Αρχείου Γεωργακά](#):

Παράδειγμα 1:

ήσυχάζοντας [4]

α) Ζητάμε από τους μαθητές να μουν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) και να πληκτρολογήσουν τη λέξη *ησυχάζω*. Δίνονται 126 δελτία.

β) Ζητάμε από τους μαθητές να διαβάσουν τα λήμματα και να συγκεντρώσουν στο «Καλάθι» τα δελτία στα οποία η λέξη *ησυχάζω* συνδέεται με πόλεμο/σύγκρουση. Δίνονται 13 δελτία (αριθμοί δελτίων: 1, 5, 12, 15, 17, 18, 46, 50, 51, 85, 88, 101, 106, 112).

γ) Ζητάμε από τους μαθητές να αποδώσουν το νόημα της λέξης όταν αυτή χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις σχετικές με πόλεμο/σύγκρουση.

Παράδειγμα 2:

ήσυχάζοντας [4]

α) Ζητάμε από τους μαθητές να μουν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) και να πληκτρολογήσουν τη λέξη *ησυχάζω*. Δίνονται 126 δελτία.

β) Ζητάμε από τους μαθητές να ελέγξουν τη χρήση της λέξης σε κείμενο που εμπεριέχει αφήγηση πολεμικών γεγονότων, όπως για παράδειγμα στα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη. Δίνονται 2 δελτία. (Στο προηγούμενο παράδειγμα, τα δελτία με αριθμό 101 και 106).

γ) Ζητάμε από τους μαθητές να αποδώσουν το νόημα της λέξης όταν αυτή χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις σχετικές με πόλεμο/σύγκρουση.

Παράδειγμα 3:

ήκροβολίσαντό [22]

α) Ζητάμε από τους μαθητές να μουν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) και να πληκτρολογήσουν τη λέξη *ακροβολίζω*. (Δίνονται 16 δελτία, τα περισσότερα όμως προέρχονται από λεξικά).

β) Ζητάμε από τους μαθητές να μελετήσουν τα δελτία 12, 14, 15, προκειμένου να κατανοήσουν το νόημα της λέξης.

γ) Παραπέμπουμε τους μαθητές στο [Ελληνο-αγγλικό Λεξικό Γεωργακά](#). Αυτή η άσκηση μπορεί να συνδυαστεί με την [6^η εκπαιδευτική δραστηριότητα](#) του σεναρίου.

Παράδειγμα 4:

επίκουροι [25]

α) Ζητάμε από τους μαθητές να μπουν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) και να πληκτρολογήσουν τη λέξη *επίκουρος*. Δίνονται 20 δελτία.

β) Ζητάμε από τους μαθητές να μελετήσουν τα δελτία 1-7 (τα άλλα προέρχονται από λεξικά), προκειμένου να κατανοήσουν το νόημα της λέξης.

Παράδειγμα 5:

κρατήσκειν [35], κεκρατηκότος [47]

α) Ζητάμε από τους μαθητές να μπουν στο [Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά](#) και να πληκτρολογήσουν *κρατ%*. Ανοίγονται 4 σελίδες αποτελεσμάτων.

β) Ζητάμε από τους μαθητές να εντοπίσουν τον τύπο *κρατούντες*. Δίνονται 13 δελτία.

γ) Ζητάμε από τους μαθητές να μελετήσουν τα δελτία, προκειμένου να κατανοήσουν το νόημα της λέξης.

4^η δραστηριότητα

Ζητείται από τους μαθητές:

- α) να ερευνήσουν (έντυπα ή ηλεκτρονικά) κείμενα και σώματα κειμένων στα οποία εμπεριέχεται η κατηγορία λέξεων την οποία μελετούν·
- β) να συμπληρώσουν τον κατάλογο που έχουν συγκροτήσει βάσει του αρχαίου κειμένου και του [Αρχείου Γεωργακά](#).

Η έρευνα και οι συνακόλουθες ασκήσεις μπορούν να γίνουν ατομικά ή ομαδικά.

Η έρευνα σε (έντυπα ή ηλεκτρονικά) κείμενα και σώματα κειμένων

A.1. Έντυπα σχολικά βιβλία

Η απλούστερη εκδοχή της άσκησης μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς χρήση ηλεκτρονικών μέσων, με την αξιοποίηση των έντυπων σχολικών βιβλίων. Σε αυτήν την περίπτωση, οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν και να αποδελτιώσουν:

- μία ή περισσότερες ενότητες του βιβλίου των Αρχαίων Ελληνικών, όπως για παράδειγμα η ενότητα [Ξεν. Έλλ. 2, 1, 16-32](#) ή η ενότητα [Θουκ. Γ 76-78](#).

ή/και

- ένα ή περισσότερα κεφάλαια του βιβλίου της [Ιστορίας Α' Λυκείου](#), είτε το σώμα της ιστορικής αφήγησης είτε κάποιες από τις πηγές·

ή/και

- ένα ή περισσότερα αποσπάσματα από τα [Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας](#), όπως για παράδειγμα τα αποσπάσματα από τα (στρατιωτικά) απομνημονεύματα.

A.2. Ψηφιακό Σχολείο

Σε μία πιο σύνθετη εκδοχή της άσκησης, ο εκπαιδευτικός μπορεί να παραπέμψει τους μαθητές στην ιστοσελίδα του [Ψηφιακού Σχολείου](#) και να ζητήσει μελέτη και αποδελτίωση κειμένων που περιέχονται στα βιβλία των Αρχαίων Ελληνικών ή της Λογοτεχνίας ή της Ιστορίας, της ίδιας ή άλλων τάξεων.

A.3. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Η έρευνα μπορεί βέβαια να επεκταθεί και σε κείμενα τα οποία δεν εμπεριέχονται στα σχολικά βιβλία. Σε αυτήν την περίπτωση, προτείνεται αναζήτηση στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ιδιαίτερα στο [Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας](#).

A.4. Επιστροφή στο Αρχείο Γεωργακά...

Αν ο εκπαιδευτικός αποφασίσει να επικεντρωθεί στη μελέτη συγκεκριμένης λέξης, τότε μπορεί να καθοδηγήσει τους μαθητές στη χρήση του [Ψηφιακού Αρχείου Γεωργακά](#), σύμφωνα με τα παραδείγματα που δόθηκαν στην [2^η και 3^η δραστηριότητα](#).

A.5. Ανεμόσκαλα

Αν ο εκπαιδευτικός αποφασίσει να επικεντρωθεί στη μελέτη συγκεκριμένης λέξης, τότε μπορεί να καθοδηγήσει τους μαθητές στη χρήση της [Ανεμόσκαλας](#). Για παράδειγμα, με αφορμή τον τύπο *ήσυχάζοντας* [4], στην [Ανεμόσκαλα](#), στους Συμφραστικούς Πίνακες που αφορούν το έργο του Διονυσίου Σολωμού, η αναζήτηση *ησυχ%* δίνει 13 λεμματικούς τύπους για περαιτέρω μελέτη.

A.6. Ελεύθερη αναζήτηση

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προκρίνει την ελεύθερη αναζήτηση κειμένων στο διαδίκτυο. Ενθαρρύνει τους μαθητές να αναζητήσουν κείμενα πολεμικών αφηγήσεων και να μελετήσουν το αντίστοιχο λεξιλόγιο. Οι μαθητές συγκροτούν τη δική τους βιβλιοθήκη πολεμικών αφηγήσεων.

Εντελώς παραδειγματικά:

<http://kostalexi.net/polemikes-anamniseis.html> (ελληνο-ιταλικός πόλεμος)

<http://eftanhsa.blogspot.gr/2011/09/aqui.html> (κατοχή, γερμανο-ιταλικός πόλεμος)

Εναλλακτικά/Συμπληρωματικά:

Ζητείται από τους μαθητές:

- α) να ερευνήσουν πολυμεσικά αφηγήματα στο διαδίκτυο (π.χ. κινηματογραφικές ταινίες), στα οποία εμπεριέχεται η κατηγορία λέξεων την οποία μελετούν·
- β) να συμπληρώσουν τον κατάλογο που έχουν συγκροτήσει βάσει του αρχαίου κειμένου και του [Αρχείου Γεωργακά](#).

Η έρευνα και οι συνακόλουθες ασκήσεις μπορούν να γίνουν ατομικά ή ομαδικά.

Αυτή η δραστηριότητα έχει δύο πρόσθετα ενδιαφέροντα σημεία, καθώς οι μαθητές μπορούν να ασκηθούν:

1. στον προφορικό λόγο, ακούγοντας το αντίστοιχο αφηγηματικό υλικό·
2. στη μεταγραφή της εικόνας σε λόγο, καθώς συχνά οι πολεμικές σκηνές συντίθενται ως ακολουθία εικόνων, χωρίς την παρεμβολή του λόγου.

Αυτό το δεύτερο σημείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό: α) Είναι αναμφισβήτητο ότι οι μαθητές —γεννημένοι στον 21^ο αιώνα— περισσότερο «βλέπουν» και λιγότερο διαβάζουν. Εκτίθενται καθημερινά σε εικόνες/σκηνές. Οφείλουν επομένως να τις αποκωδικοποιούν, να τις κατανοούν και να τις μετατρέπουν σε λόγο, σε πλείστες όσες επικοινωνιακές περιστάσεις. β) Είναι επίσης γεγονός ότι το σχολείο, στα παραδοσιακά μαθήματά του, δεν εστιάζει σε παρόμοιες δραστηριότητες μετατροπής της εικόνας/σκηνής σε λόγο, με αποτέλεσμα οι μαθητές να είναι ελάχιστα ασκημένοι και να δυσκολεύονται να μιλήσουν για απλά, συνηθισμένα —ίσως και καθημερινά— πράγματα, όπως, για παράδειγμα, μια ταινία την οποία παρακολούθησαν.

Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις

Με την 4^η δραστηριότητα, δηλαδή με την έρευνα σε [έντυπα ή ηλεκτρονικά] κείμενα και σώματα κειμένων, ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνδέσει τις λεξιλογικές ασκήσεις και τη μελέτη των λεξικών με τις [Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις, αξίες, πεποιθήσεις](#).

Η σύνδεση αυτή γίνεται με την επιλογή **ενός κριτηρίου (ενός θέματος)** βάσει του οποίου γίνεται η αναζήτηση του υλικού και η συνακόλουθη μελέτη. Ορμώμενος από το γενικό θέμα (πόλεμος/πολεμικές αφηγήσεις), ο εκπαιδευτικός μπορεί να εστιάσει σε κάποια ιδιαίτερη πτυχή, όπως είναι, για παράδειγμα:

- η ουδέτερη/αντικειμενική περιγραφή μιας μάχης·
- το ηρωικό/αντιηρωικό στοιχείο·
- το είδος του πολέμου (πολεμική σύγκρουση σε πεδίο μάχης, κλεφτοπόλεμος, μεταφορά του πολέμου στα μετόπισθεν όπου βρίσκονται οι άμαχοι κλπ.)·
- οι κοινωνικοί ρόλοι κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Για την ενότητα [Θουκ. Γ 71-74](#) προτείνονται οι ακόλουθες πηγές, οι οποίες ενδείκνυνται για να μελετηθεί το δίπολο ηρωικό/αντιηρωικό, καθώς και η συμβολή των γυναικών στον ένοπλο αγώνα:

- [1940 – ΟΧΙ – 1. Ελληνο-ιταλικός πόλεμος 1940-41](#) (ντοκιμαντέρ)
- [Η πρώτη νίκη 1940-41 \(6/8\)](#) (ντοκιμαντέρ)
- [Γυναίκες Ηπειρώτισσες](#) (βίντεο με τραγούδι και εικαστικό υλικό)
- [Ουρανός](#) (ταινία) [1962. Σκηνοθεσία: Τάκης Κανελλόπουλος, Σενάριο: Τάκης Κανελλόπουλος, Γεώργιος Κιτσόπουλος. Παραγωγή: Βασιλεία Δρακάκη. Μουσική: Αργύρης Κουνάδης. Πρωταγωνιστούν: Αιμιλία Πίττα, Τάκης Εμμανουήλ, Φαίδων Γεωργίτσης, Ελένη Ζαφειρίου. Θέμα: Δύο νέοι άντρες στρατεύονται στην Αλβανία και πέφτουν στο μέτωπο.]
- [Το μπλόκο](#) (ταινία) [1964. Σκηνοθεσία: Άδωνις Κύρου. Σενάριο: Γεράσιμος Σταύρου, Άδωνις Κύρου. Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης. Πρωταγωνιστούν: Κώστας Καζάκος, Γιάννης Φέρτης, Αλεξάνδρα Λαδικού, Ξένια Καλογεροπούλου, Μάνος Κατράκης. Θέμα: Το ιστορικό μπλόκο της Κοκκινιάς.]

5^η δραστηριότητα

Ζητείται από τους μαθητές να παραγάγουν νεοελληνικό λόγο, γραπτό ή προφορικό, σχετικό με τις πολεμικές αφηγήσεις. Η παραγωγή λόγου μπορεί να είναι ατομική ή/και ομαδική.

Η προφορική παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται στην τάξη. Μπορεί, βέβαια, να γίνει ανάρτηση των γραπτών εργασιών σε ηλεκτρονικό χώρο.

Οι μαθητές ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν το λεξιλόγιο που μελέτησαν, προκειμένου να αφηγηθούν κάποιο πολεμικό γεγονός το οποίο διάβασαν/είδαν/άκουσαν κατά την προηγούμενη (4^η) δραστηριότητα.

Η άσκηση μπορεί να είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας:

- Σε μια απλή εκδοχή της άσκησης, οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν όσα διάβασαν/είδαν/άκουσαν·
- Σε μια αυστηρότερη εκδοχή της άσκησης, οι μαθητές καλούνται να παρουσιάσουν μόνο τα γεγονότα, δηλαδή την κατά το δυνατόν ουδέτερη περιγραφή·
- Στην πιο απαιτητική εκδοχή της άσκησης, οι μαθητές καλούνται όχι μόνο να παρουσιάσουν όσα διάβασαν/είδαν/άκουσαν αλλά και:
 - να αλλάξουν την οπτική γωνία της αφήγησης·
 - να εικάσουν και να παρουσιάσουν όσα δεν αποτυπώνονται στις ταινίες κλπ.

6^η δραστηριότητα

[κοινή για όλες τις ομάδες]

Ζητείται από τους μαθητές:

- α) να χρησιμοποιήσουν την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη [Perseus Digital Library](http://www.perseus.tufts.edu/) και να εντοπίσουν τη μετάφραση της ενότητας των Αρχαίων Ελληνικών (Θουκ. Γ 71-74) στα αγγλικά·
- β) να εντοπίσουν τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις·
- γ) να τις αντιστοιχίσουν με τις (αρχαίες) ελληνικές.

Αυτή καθ' εαυτή η γνώση ότι υπάρχει μια δίγλωσση ηλεκτρονική βιβλιοθήκη η οποία περιέχει σχεδόν το σύνολο των αρχαίων κειμένων είναι πολύτιμη για τους μαθητές. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται στον εκπαιδευτικό να καθοδηγήσει βήμα προς βήμα τους μαθητές:

1. Πρόσβαση στην ψηφιακή βιβλιοθήκη Perseus: [Perseus Digital Library](http://www.perseus.tufts.edu/) (www.perseus.tufts.edu/)·
2. Αφού μπορούμε στην ιστοσελίδα, επιλέγουμε (πάνω δεξιά) την ένδειξη: [[view abbreviations](#)]·
3. Όταν ανοίγει ο κατάλογος, επιλέγουμε τον Θουκυδίδη: [Thuc.](#): Thucydides, Histories·
4. Όταν ανοίγει η σελίδα του Θουκυδίδη, επιλέγουμε το Βιβλίο (book) της *Ιστορίας* του Θουκυδίδη·
5. Όταν ανοίγει το Βιβλίο, επιλέγουμε το Κεφάλαιο (chapter)·
6. Τα Κεφάλαια είναι χωρισμένα σε παραγράφους (sections). Επιλέγουμε, φυσικά, τις παραγράφους που μας ενδιαφέρουν.

Και σε αυτήν την καταληκτική δραστηριότητα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να παραγάγουν γραπτό ή προφορικό λόγο:

Α. Στα ελληνικά, μπορεί να ζητηθεί:

- σχολιασμός της μετάφρασης και των γλωσσικών επιλογών των μεταφραστή·

- συζήτηση για τη σημασία και την αξία μιας δίγλωσσης ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης·
- συζήτηση για τη σημασία του αρχαιοελληνικού πολιτισμού στη διαμόρφωση της σκέψης του Δυτικού ανθρώπου.

Προτεινόμενο θέμα:

- Σύνδεση του ελληνο-αγγλικού [Perseus Digital Library/TUFTS University](http://Perseus.Digital.Library/TUFTS.University) με το επίσης ελληνο-αγγλικό [Λεξικό Γεωργακά](#):

- 1) Συζήτηση στην τάξη·
- 2) Χρήση του ελληνο-αγγλικού [Λεξικού Γεωργακά](#), σε συνδυασμό με την αγγλική μετάφραση του [Perseus](#).

Β. Στα αγγλικά:

- Μπορεί να ζητηθεί απόδοση του νοήματος ή περίληψη.

Σε αυτήν την άσκηση καλό είναι να τεθεί ένα επικοινωνιακό πλαίσιο: «Αφού μελετήσατε την ενότητα Θουκ. Γ 71-74, παρουσιάζετε το περιεχόμενό της σε έναν άγγλο συμμαθητή σας.»

5. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ)

1^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, *ΙΣΤΟΡΙΑΙ* Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Άσκηση 1 / Πίνακας 1:

Να μελετήσετε την ενότητα Θουκ. Γ, 71-74: Να αναζητήσετε στο αρχαίο κείμενο, να εντοπίσετε και να καταγράψετε στον πίνακα τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις	
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, <i>ΙΣΤΟΡΙΑΙ</i> Γ, 71-74	Βοηθητικές σημειώσεις: - πρόχειρη μετάφραση - απορίες

[Μπορείτε να προσθέσετε όσες σειρές χρειάζεστε.]

2^η και 3^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΜΑΔΑ 1

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας:

Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα]

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/lexicon/index.html

Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά / Ελληνο-αγγλικό Λεξικό Γεωργακά:

<http://georgakas.lit.auth.gr/dgeorgakas/>

<http://georgakas.lit.auth.gr/dgeorgakas/index.php/leksika/arxeio-georgaka>

Άσκηση 2:

α) Να μελετήσετε την παράγραφο Θουκ. Γ, 74, 3, χρησιμοποιώντας το *Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής* και το *Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά*.

β) Βασισμένοι στην έρευνά σας, να ελέγξετε και να διορθώσετε τον Πίνακα 1 (Άσκηση 1, φύλλο εργασίας 1^η δραστηριότητας).

γ) Με τα αποτελέσματα της εργασίας σας, να συμπληρώσετε τον **Πίνακα 2**.

δ) Να αναρτήσετε τον **Πίνακα 2** στον ηλεκτρονικό φάκελο της τάξης.

Να μελετήσετε ιδιαίτερα τις ακόλουθες λέξεις:

ήσυχάσαντες:

α) Να μπειτε στο *Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά* και να πληκτρολογήσετε τη λέξη *ησυχάζω*. β) Να διαβάσετε τα λήμματα και να συγκεντρώσετε στο «Καλάθι» τα δελτία στα οποία η λέξη *ησυχάζω* συνδέεται με πόλεμο/σύγκρουση. γ) Να αποδώσετε το νόημα της λέξης, όταν αυτή χρησιμοποιείται σε αφηγήσεις σχετικές με πόλεμο/σύγκρουση.

κεκρατηκός:

α) Να μπειτε στο *Ψηφιακό Αρχείο Γεωργακά* και να πληκτρολογήσετε *κρατ%*. β) Στις σελίδες που ανοίγονται, να εντοπίσετε τον τύπο *κρατούντες*. γ) Να μελετήσετε τα αντίστοιχα λήμματα και να αποδώσετε το νόημα της λέξης.

Πίνακας 2

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις	
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ, 74, 3	Απόδοση

[Μπορείτε να προσθέσετε όσες σειρές χρειάζεστε.]

4^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΜΑΔΑ 1

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, *ΙΣΤΟΡΙΑΙ* Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας:

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα: Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/index.html

Άσκηση 3:

- Να επιλέξετε δύο κείμενα από το **Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας**.
- Να αποδελτιώσετε τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.
- Με τα αποτελέσματα της εργασίας σας να συμπληρώσετε τον **Πίνακα 3**.
- Να αναρτήσετε τον **Πίνακα 3** στον ηλεκτρονικό φάκελο της τάξης.

Πίνακας 3

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις	
Κείμενο (1) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:	
Αρχαία ελληνικά	Απόδοση
Κείμενο (2) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα:	
Αρχαία ελληνικά	Απόδοση

[Μπορείτε να προσθέσετε όσες σειρές χρειάζεστε.]

4^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΜΑΔΑ 2

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας:

Διαδίκτυο:

Ντοκιμαντέρ: 1940 - Ελληνο-ιταλικός πόλεμος

<https://www.youtube.com/watch?v=NVbD0U1ODTc>

Άσκηση 4:

- Να επιλέξετε ένα απόσπασμα από το ντοκιμαντέρ.
- Να αποδελτιώσετε τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.
- Με τα αποτελέσματα της εργασίας σας, να συμπληρώσετε τον **Πίνακα 4**.
- Να αναρτήσετε τον **Πίνακα 4** στον ηλεκτρονικό φάκελο της τάξης.

Πίνακας 4

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις	
Ντοκιμαντέρ	
1.	11.
2.	12.
3.	13.
4.	14.
5.	15.
6.	16.
7.	17.
8.	18.
9.	19.
10.	20.

[Μπορείτε να προσθέσετε όσες σειρές χρειάζεστε.]

5^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας:

Διαδίκτυο:

Ντοκιμαντέρ: 1940 – Η πρώτη νίκη

<https://www.youtube.com/watch?v=afz245G3ti4>

Άσκηση 5:

- α) Να επιλέξετε ένα απόσπασμα του ντοκιμαντέρ, διάρκειας περίπου δύο λεπτών, το οποίο παρουσιάζει κάποια πολεμική επιχείρηση.
- β) Να καταγράψετε σε ποια χρονική στιγμή του ντοκιμαντέρ αρχίζει το απόσπασμα που επιλέξατε και σε ποια χρονική στιγμή τελειώνει.
- γ) Να αφηγηθείτε (γραπτώς) όσα παρακολουθήσατε στο απόσπασμα που επιλέξατε.
- δ) Να δώσετε έναν τίτλο στην αφήγησή σας (γραπτώς).
- ε) Να προετοιμαστείτε, για να παρουσιάσετε την αφήγησή σας στην τάξη (προφορικά).

6^η εκπαιδευτική δραστηριότητα

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Η βάση της εργασίας:

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΙ Γ, 71-74:

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις

Ηλεκτρονικό περιβάλλον εργασίας:

Ηλεκτρονική βιβλιοθήκη Perseus:

[Perseus Digital Library](http://www.perseus.tufts.edu/) (www.perseus.tufts.edu/)

MGED [Ελληνο-αγγλικό Λεξικό Γεωργακά]

<http://georgakas.lit.auth.gr/dgeorgakas/index.php/leksika/mged>

Να επιλέξετε μία από τις ασκήσεις 6, 7, 8.

Άσκηση 6:

Α) Στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη Perseus να εντοπίσετε την ενότητα Θουκ. Γ, 71-74.

Β) Αφού μελετήσετε την αγγλική μετάφραση του κειμένου, να συμπληρώσετε τον ακόλουθο Πίνακα 5.

Πίνακας 5

Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις		
ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ	Νεοελληνική γλώσσα	Αγγλική γλώσσα

[Μπορείτε να προσθέσετε όσες σειρές χρειάζεστε.]

6. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Οι προτεινόμενες παραλλαγές αφορούν τη διάρκεια του σεναρίου. Κατά την κρίση του διδάσκοντος, κάθε δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί ή να περιοριστεί χρονικά. Για παράδειγμα, η [6^η δραστηριότητα](#) μπορεί να αυτονομηθεί και να αποτελέσει ανεξάρτητο, δίωρο ή τρίωρο σενάριο, αν ο στόχος είναι η επικοινωνία των μαθητών με άλλους, αγγλόφωνους, μαθητές.

7. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο χρειάζεται προσοχή κατά τους χειρισμούς στην τάξη. Δίνει ωστόσο στους μαθητές την ευκαιρία να ωριμάσουν και να αναλάβουν μεγάλο μέρος της ευθύνης των υλικών εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, καλό είναι να αποφεύγεται η ανάρτηση κειμένων χωρίς την έγκριση του καθηγητή, και μάλιστα όταν οι εργασίες είναι ομαδικές.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ. 2010. *Διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών και σωμάτων κειμένων*:

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/education/cbt/utilization/theory.html

Πρόγραμμα Σπουδών Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας Α΄ Λυκείου (2011):

<http://edu.klimaka.gr/arxeio/leitourgia-lykeio/programma-spoudwn-arxaia-ellhniki-logotexnia-a-lykeiou-klimaka.pdf>